

1. Lapsimääräennusteet Joutsassa

Tilastokeskuksen ennusteet

-Esimerkkinä vuonna 2019 tehty arvio lapsimäärästä sekä vuoden 2018 syntyvyys ja esioppilaiden määrän toteutuminen vuonna 2024. Vuonna 2018 syntyneiden määrä ei ennustanut esiopetuksen ja 1. vuosiluokan aloittaneiden määrää.

-millainen on ennusteen luotettavuus 5-10 vuoden päähän? Tilastokeskus on mielestämme luotettava tietolähde, mutta heidän tietopalvelunsa ei pysty tekemään luotettavia ennusteita syntyvyydestä useiden vuosien päähän. On olemassa tilastollisia malleja ennusteiden tekemiseksi, mutta niiden perusteella ei voi tehdä varmoja johtopäätöksiä.

Alueen erityispiirteet: Vastaanottokeskus, kehittyvät yritykset, koko maata koskevat trendit väestökehityksestä (maaseutumaisten kuntien väestön määrän vähentyminen ja ikääntyminen), varhaiskasvatuksen kysyntä: missä vaiheessa palvelun piiriin?

Väestöennuste 2024: Väestö 31.12. muuttujina Alue, Vuosi, Sukupuoli, Tiedot ja Ikä

	Yhteensä										
	Väestö 31.12. (ennuste 2024)										
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Joutsa											
2025	15	16	14	25	22	22	20	18	24	18	32
2030	13	14	15	14	17	17	17	17	26	22	22
2035	12	14	14	14	16	16	15	18	17	18	18
2040	12	14	14	14	15	15	17	16	17	17	18
2045	12	14	14	14	15	15	17	16	17	18	17

2. Koulunmäen tilaratkaisujen huomioiminen: tilojen täyttö-/käyttöaste tällä hetkellä

Koulukeskuksen tilaratkaisut tehtiin laskevat oppilasmäärät huomioiden. Opetuksen pedagogiset ratkaisut sekä oppimisen tuen muutokset ovat edellyttäneet pienryhmätilojen huomioimista luokissa. Näitä on tehty kahteen luokkaan sekä käytävään.

Valmistavan opetuksen tarve on säilynyt vastaanottokeskuksen toiminta-aikana vahvana ja marraskuussa 2024 hyvinvointi- ja sivistyslautakunta teki ratkaisun, jossa valmistavan

opetuksen ryhmäkoko rajattiin 12 oppilaaseen (Hyvinvointi- ja sivistyslautakunta 19.11.2024 § 77). Tämä on käytännössä lukuvuoden 2024-2025 aikana tarkoittanut kahta opetusryhmää, joille molemmille on varattu oma luokkatilansa.

3. Ennusteet = aiempien tilaratkaisujen ja oppilasennusteiden arviointi

Oppilasennusteet vuosilta 2011/2014/2017/2021 oppilasmäärästä viiden vuoden päähän. Taulukossa on esitetty ennuste ja toteuma.

Perusopetuksen oppilaat vuosiluokilla 1-9 Joutsan yhtenäiskoulussa:

Ennusteen laadintavuosi	ennuste 5-6v	toteutuma
2011	304	298 (3/2017)
2014	275	288 (12/2019)
2017	259	285 (9/2022)
2021	230	250 + valmistava ~22 (syksyllä 2025)

Ennusteiden ja toteutumien välillä on havaittavissa, että aluksi ennuste alittui, mutta vuodesta 2014 alkaen tehdyt ennusteet ovat ylittyneet. Voimakkaimmin ero ennusteen sekä toteutuman välillä on kuluneena vuonna, jolloin koulukeskuksen oppilasmäärä verrattuna ennusteeseen ylittyi 18,2%.

Lyhyellä aikavälillä tarkastellen esimerkkinä on vuoden 2018 pieni ikäluokka. Tuona vuonna syntyi vain 12 joutsalaista lasta. Syksyllä 2025 aloittaa kunnan kouluissa kuitenkin 20 ekaluokkalaista. Kyseessä ei ole suuri lapsiluvun ero määrällisesti, mutta tietäen varhaiskasvatuksen lainmukaiset mitoitus- ja erityistä tukea vaativien oppilaiden asettamat rajoitukset ryhmäkoko- ja joudutaan palvelujen tuottamisen näkökulmasta elämään aivan eri todellisuudessa, kuin mihin syntyvyyden mukaisten palveluiden suunnittelu antoi aiheita.

Koulukeskuksen tilojen osalta on otettava huomioon se, että yhtenäiskoulun aineopetusluokkien käyttäjiä ovat myös lukion opiskelijat. Lukiossa ryhmäkoot vaihtelevat suuresti. Tällöin esimerkiksi biologian, fysiikan ja kemian luokkatiloissa saattaa opiskella varsin pienikin ryhmä opiskelijoita, joiden tulee saada oppiaineeseen liittyvä opetus, mikäli he sen ylioppilaskirjoituksissa kirjoittavat.

Koulun oppilasmäärää ei voida ajatella jaettavaksi tasakokoisiin ryhmiin. Tällainen laskutapa helpottaisi tilojen käytön suunnittelua, mutta se ei vasta todellisuutta. Perusopetuksessa on oppiaineita, joissa tilojen/työpisteiden määrä määrittää niissä opiskelevien oppilaiden määrän. Osa näistä oppilasmäärärajoista perustuu työturvallisuuteen ja osa suosituksiin. Esimerkiksi fysiikan ja kemian opetuksessa oppilasparia kohden on tilojen suunnittelun ja käytön normeissa määritetty työpisteiden varustusta. Sama pätee kotitalouteen ja käsityöhön. Myöskään biologian kokeellisia menetelmiä ei suositella toteutettavaksi suuremmissa ryhmissä. Näissä Joutsan koulukeskuksen tilat on käytännössä suunniteltu 16 oppilaan ryhmille.

Joutsan koulukeskuksessa on pyritty tilojen käytössä mahdollisimman suureen käyttöasteeseen. Taito- ja taideaineiden, kuten kuvataiteen ja musiikin luokkatiloja on käytetty muiden oppiaineiden opetukseen erityisesti vuodesta 2023 alkaen, kun valmistavan opetuksen toiminnot siirtyivät koulukeskukseen.

Koulukeskuksen iltapäivätoimintaan on vuosien mittaan toivottu uudempiä tiloja, mutta niitä ei ole pystytty osoittamaan. Toiminta jatkuu kunnan omana toimintana edelleen vanhan yläasteen käytössä olevassa rakennuksessa, jossa tällä hetkellä toisessa päässä rakennusta toimii työvarikko.

Yhtenäiskoulun C-rakennuksessa toimii päiväkotitilat sekä yhtenäiskoulun luokat 1-4 sekä yksilöllisen tuen pienryhmä (YPR). Tämä ryhmä on toiminut Joutsassa vuodesta 2020 alkaen. Ryhmän perustaminen tuli tarpeelliseksi, kun vaativan erityisen tuen tarve kasvoi ja Hartolan kunta lakkautti pienryhmän, josta hankittuja oppilaspaikkoja oli aiemmin ollut Joutsan kunnan käytössä. Ryhmän perustamiseen saimme myös konsultaatiota Valtion erityisoppilaitos Valterista Jyväskylästä. Päätös pienryhmän perustamisesta tehtiin hyvinvointi- ja sivistyslautakunnassa keväällä 2020 (Hyvinvointi- ja sivistyslautakunta 17.3.2020 §26).

Koulukeskuksen B-rakennuksessa toimii tällä hetkellä pääosin lukio. Tähän rakennukseen on kuitenkin osoitettu myös perusopetuksen tunteja. Esimerkiksi keväällä 2025 näitä tunteja oli lukujärjestyksessä kahden jakson aikana 5-15 oppitunnin verran viikossa.

Johtopäätös: Koulukeskuksessa ei ole tällä hetkellä osoitettavissa tilaa pysyvästi muille toimintoille. Aloitteen kohtien 1, 3-4 osalta voi todeta, että ratkaisut tehdään ajassa niiden tunnuslukujen ja ennusteiden varassa, mitä on saatavilla. Vuonna 2019 tehdyn varhaiskasvatuksen tilasuunnittelun yhteydessä havaittiin, että ennusteisiin on vaikea luotettavasti pohjata ratkaisuja. Varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen osalta eletään siinä todellisuudessa, mikä on käsillä. Varhaiskasvatuksen lisääntynyt käyttöaste, palvelun tarpeen lisääntyminen yhä nuoremmilla, sekä oppimisen tukeen liittyvät muutokset asettavat kunnille lisääntyvää palvelun tarvetta. Lisäksi ei voida jättää huomiotta palvelun tuottamiseen liittyviä normeja ja mitoituksia, joista ei voida poiketa.

Tilastokeskuksen asiantuntijan vastaus kysymykseen, millaisella luotettavuudella voidaan laatia syntyvyyssennusteita Joutsan kaltaiselle paikkakunnalle (aloitteessa esitetyllä tavalla)?

Hei,

kiitos viestistä. Tilastokeskuksen väestöennusteet ovat väestöennusteet ovat demografisia trendilaskelmia, joissa lasketaan, mikä olisi alueen tuleva väestö, jos viime vuosien väestönkehitys jatkuisi samanlaisena. Väestöennustemme dokumentaatiossa (<https://stat.fi/tilasto/dokumentaatio/vaenn>) kerrotaan yleisesti kunnittaisista ennusteista näin:

Ennusteisiin liittyy aina epävarmuutta. Epävarmuus on sitä suurempi mitä kauemmaksi ennusteperiodilla ennusteen tarkastelu ulotetaan. Epävarmuus on myös suurempi väestöpohjaltaan pienissä kunnissa.

Kunnittaiset ennusteet on laadittava kaikille kunnille samoin perustein. Kuntien käsittely ”yksilöllisesti” olisi mahdotonta, ja niinpä on aina esiintynyt ja tulee esiintymään tapauksia, joissa esim. ennustekertoimien laskentaperiodi on ollut kunnan kannalta jollakin tapaa poikkeuksellinen, jolloin ennuste poikkeaa trendikehityksestä suuntaan taikka toiseen.

Asukasluvultaan pienten kuntien ennustepoikkeamat johtuvat pääsääntöisesti siitä, että niiden ennustekertoimet eivät vastaa todellista lähtömuuton, tulomuuton, hedelmällisyyden tai kuolevuuden tasoa. Pienet kunnat on yhdisteltävä suuremmiksi kokonaisuuksiksi satunnaisvaihtelun vähentämiseksi.

Syntyvyysennusteen laskemisesta kerrotaan näin:

Syntyvien määrän laskemiseksi kunnat on ryhmitelty 106 hedelmällisyysalueeksi vuosien 2019–2023 kokonaishedelmällisyysluvun perusteella. Kunnat, joissa asukasluku on vähintään 25 000 tai hedelmällisyysikäisten naisten määrä on yli 5000, ovat pääsääntöisesti omia hedelmällisyysalueitaan. Asukasluvultaan tätä pienemmät kunnat on yhdistelty hedelmällisyysalueiksi. Asukasluvultaan pienille kunnille on etsitty saman hedelmällisyystason omaavia kuntia koko maan tasolla. Aiemmin yhdistelyt suoritettiin maakuntien sisällä. Hedelmällisyysalueita muodostettaessa on samalla tarkasteltu myös ikäryhmittäistä hedelmällisyyttä.

Hedelmällisyysalueille on laskettu ikäryhmittäiset (14–50-vuotiaille naisille) hedelmällisyysluvut vuosilta 2019–2023. Samaan hedelmällisyysalueeseen kuuluvien kuntien hedelmällisyyskertoimet ovat siis samat. Ennusteessa hedelmällisyysluvut on pidetty vakiona koko ennustekauden. Koko maan keskimääräinen kokonaishedelmällisyysluku eli kunkin naisen elinaikanaan synnyttämä lapsimäärä on keskimäärin 1,26.

Tarkempia tietoja väestöennusteen laadinnasta saat väestötilastojen asiantuntijoiltamme osoitteesta vaesto.tilasto@stat.fi.

Ystävällisin terveisin
Katriina Tiainen
Tilastokeskus
Tilastotietopalvelu
029 551 2220
info@stat.fi